27600

Poštarina plaćena u gotovom. Cijena pojedinom broju 2 dinara.

GOD. I ZAGREB, MJESECA TRAVNJA 1923. BROJ 4.

Dahlia.

Kad bi, nekim čudom uskrsnuo vrtlar, koga pokopaše sadamdesetih godina prošlog stoljeća i to baš onaj, koji se ponosio, da ne ima nitko, na daleko i široko, tako krasnih punih Georgina kao on.

Kad bi taj vrtlar uskrsnuo, pa kad bismo mu mi pokazali našu plemenitu Kaktus-Dahliju, dvojim, da bi taj čovjek, bar prvi čas htio vjerovati, da je to isti cvijet, istih predja, koji je postao tek običnom mutacijom i pomnom selekcijom nekog njegova sudruga.

Pa i jeste čudo, divno čudo, da je iz stare, teške, nezgrapne Georgine nastala naša divna, nježna, prozirna, plemenita Dahlija, koja se plemenitim oblikom i raskoši boja može najbolje takmiti sa divnim zimskim chrysanthemama.

One nam ljeti svojim svježim cvjetom, krasno kite otmene salone, pune kristalne vaze. Kako je uzgoj lijepih Chrysanthema posao, koji zahtjeva, truda i posebna znanja i osobite sposobnosti, tako je i uzgoj njega Dahlia lagan i jednostavan posao.

Tek prva nabava gomolja je trošak, koji je nasadom Dahlia skopčan.

Gomolje valja nabaviti iz pouzdana sigurna vrela, ako i nisu jeftini, rijesiti će nam vječno i vrt i sobu.

Gomolji se isadjuju koncem aprila (travnja), početkom maja (svibnja) u vrtu na sunčano mjesto, u dobru toplu (lahku) zemlju.

Pojedini se gomolji zasade u razmacima od 1 metra na sve strane.

Protjera li više izboja ostavi se samo najjači, taj će se nad zemljom razgraniti i tim ljepše i savršenije cvasti.

Kad je Dahlija porasla preko pola metra valja joj dodati kolac, na koji se rafijom (likom) veže kad više uzraste. Taj se vez nesmije odviše pritegnuti.

Dahlija treba mnogo vlage, valja je stoga marljivo zalijevati, a svaki tjedan valja joj, jedanput, dati razrijedjena tekućeg gnoja.

Dahlija cvate do kasne jeseni, kad je mraz ofuri iskopamo gomolje, očistimo ih od zemlje i spremimo na suhu, zračnu mjestu, na kome se ne mogu smrznuti, a nije pretoplo. Slijedeće se godine zasade ponovno.

Veće se skupine gomolja razdijeljuju oštrim nožem na više dijelova, to je način kojim se Dahlije, najlakše i najsigurnije razmnažaju.

Početniku se preporuča, da to ne čini prije nego su izboji protjerali, jer svaki dio mora dobiti bar jedno zdravo oko.

Dahlia ima u svim bojama bijelih, žutih, narančastih, do tamno crvenih, a ima ih i dvobojnih kao Chrysanthema.

Ures su i velikom perivoju i najmanjem vrtiću, s tog nebi smjele nigdje manjkati.

PREPORUČAJTE NAŠ LIST SVIM PRIJATELJIMA VRTLARSTVA!

TREBATE LI KAKOVU UPUTU? PIŠITE NAM!

Begonia.

(Svršetak.)

Sjeme se ne pokrije zemljom, već se ostavlja, kako je samo palo na zemlju. Zdjelica se pokrije stakelnom pločicom, koju valja danomice okrenuti ili obrisati.

Čim sjeme nikne, stavljaju se zdjelice na viseću dasku u stakleniku. Da se nježne biljke zaštite od sunčanih zraka, položi se na staklenu pločicu komad papira.

Biljčice su tako sitne, da nam se čine, ako su gusto posijane, da je zemlju pokrila nježna mahovina.

Prem su biljčice tako sitne, treba ih što prije rasaditi. To je vrlo mučan posao.

Moguće ga je izvesti samo, ako smo si iz glatke drvene šipke, u debljini i duljini olovke, zašiljiv ju, oštrim nožem, u vršak, i rascijepiv ga oprezno, stvorili procijep, kojim možemo, da te sitne biljčice zahvatimo.

Tako rasađene porasti će brzo, tako, da ćemo ih do skora lahko moći rasaditi u škrinjice, napunjene crnicom i klijališnom zemljom, na razmak od 1—2 cm. Kasnije se Begonije još jednom rasade, pa se u maju (svibnju) presade u mlako klijalište.

Zasađene u crnici pomiješanoj klijališnom zemljom, drže se Begonije, u početku sjenovito, pa se zrače malo. Kada najjače biljke propupaju, valja manje osjenjivati i više zračiti. Zalijevati valja oprezno, jer begonije laglje podnose sušu od suvišne vlage. Kod vrućeg vremena ovlaže se samo stijene klijališta, to im dostaje. Gomolji spremaju se, pod stolom staklenika, na suhom mjestu.

Uvijek cvatuće vrsti begonija razmnažaju se takodjer sjetvom, i tu vrijede ista pravila kao i kod gomoljastih. Nekoje medutim vrsti, i to baš najbolje, mogu se sigurno razmnažati samo sađenicama.

Od ljetnih vrsti vrijedne su preporuke B. Weltoniensis, B. Credneri, B. Credneri compacta, B. argyrostigma.

Od zimskih: B. Gloire de Lorraine, B. Lorraine compacta. B. Konkurrent, B. Caledonia. Ljetne se Begonie razmnažaju sađenicama u mjesecu maju (svibnju), zimske u januaru (siječnju).

Kao sađenica uzimlje se list sa dugom peteljkom. List se ne odreže, već se oprezno, saviv ga prama dolje otkine.

Ti se otkinuti listovi usade u čistom pijesku, pomiješanom sa tresetom (tko ga neima čistom, ne gnojenom crnicom). Ti se listovi okorjene za tri tjedna kasnije probiju mladice, onda stari list. sam, istrune.

Tim se sađenicama postupa isto tako, kao sa mladicama Begonia rex.

Kod dalnjeg uzgoja svih vrsti begonija vrijede ova pravila. Biljke ne valja zimi nikada pretoplo spremati. Od jeseni, kad zahladi, do sljedećeg ljeta, ne smije na list begonije doći ni kap vode. Begonija podnaša laglje sušu od suvišne vlage. Držimo li se tih pravila, veselit će nas naš uzgoj begonija.

Ljubica.

Ljubica je sada u vrtu ocvala, pa ipak ćemo baš sada o njoj pisati.

Baš sada je vrijeme, da se brinemo za uzgoj novih ljubica, koje će nam cvasti zimi u stakleniku ili u jeseni i sljedećeg proljeća na vrtu.

Stare busove razdijelimo, opreznim trganjem, na više dijelova, a novo busenje, koje se je okorijenilo na vriježima odrežemo, i rasadimo na pripravljene grede u redove udaljene kojih 30 cm., u razmacima od 20 cm. (pedalj) biljku od biljke.

Muljasta, propusna ilovača, pomiješana dobrim mješancem ili starim gnojem, najbolje je tlo za uzgoj ljubica. Pokrijemo li tlo izmedju busova poluzrelim gnojem, održat ćemo zemlju lahko uvijek vlažnom, a najgorem neprijatelju ljubica, crvenom paučiću onemogućiti ćemo njegov razorni posao.

Za vrijeme suše, u ljetnim mjesecima, valja izdašno zalijevati. Daljnja nam je briga marljivo plijevljenje, prorahlivanje (plitko okapanje) zemljišta, i za vrijeme glavnog razvitka jednako ili višekratno gnojenje (djubrenje) tekućim gnojem.

Tako uzgojene biljke narasti će nam do mjeseca augusta (kolovoza) u krepke busove, pa će nam u septembru (rujnu), a kadkada već i polovicom augusta (kolovoza) procvasti.

Tko ima steklenik može imati ljubice sred zime u cvijetu.

Dobro uzgojeni busovi ljubica presade se u kasnu jesen u dvostruko klijalište (sa dva reda prozora, koji se gornjim krajem dotiču), tako da ih imademo uvijek kod ruke.

Na ta klijališta polažemo doduše prozore, kod hladna vremena, ali ih uvijek marljivo zračimo, jer se inače plijesan vrlo rado hvata ljubica.

Lišće, kojeg bi se uhvatila plijesan ili koje žuti, valja marljivo otrgavati.

Oko prvog decembra izvadimo toliko ljubica, koliko nam stane na opredijeljeni stol u stakleniku, tu ih i zasadimo u zemlju, koju smo kod razmnažanja već spomenuli.

Toplina u stakleniku ne smije nikako porasti nad 10° C, jer ćemo inače dobiti bujno lišće, a cvijet će izostati.

Gnjili li lišće u početku, to ne smeta ništa, jer ćemo doskora imati novo, tek ga treba otrgavati. Za 3—4 sedmice (tjedna), dakle oko Božića, procvasti će nam prvi busovi. Kad su svi ocvali povadimo ih, i najbolje bacimo, pak ih zamijenimo novima iz klijališta.

Za taj način zimskog uzgoja najbolje su vrsti Reine Charlotte (Königin Charlotte) i Glücks verbessertes Hamburger Treibveilchen.

Obje ove vrsti ne imaju cvijet velik, ali cvatu tim izdašnije. Ljubice velika cvijeta zasadjuju se već u septembru (rujnu) u početku drže u zatvorenu prostoru i sjeni, da se što brže zakorijene.

U oktobru (listopadu) smjestimo ih u hladnom stakleniku tik uz staklo.

Izdašnim zračenjem valja nam se i ovdje, već sada, brinuti, da toplina ne prekorači 10° C.

Za takav je zimski uzgoj neosporivo najbolja Madame la Baronne A. de Rotschild.

Velik joj miomirisan cvijet ne pokriva samo busove već i vriježi (Ausläufer, Ranken) koje protjeraju 60—70 cm. u duljinu, pa ih stoga valja pomno štediti.

Dajemo li svakih 14 dana, toj biljci, tekućeg gnoja (djubra) cvasti će nam većim cvijetom, na duljoj peteljci, a boja cvijeta bit će još tamnija.

Na taj način uzgajamo i poznatu La France ljubicu, Ascania i Kaiser Friedrich.

Sve te vrsti razmnažaju se u jesen najbolje sjetvom, koje se uzimlje od ljubica vlastita uzgoja (jer gubi čim se osuši klijavost). To se sjeme sije u hladno klijalište i ne pokriva nikako prozorima.

Padne li snijeg na sjetvu kliče nam sjeme u proljeće tim brže i sigurnije, a do jeseni imati ćemo lijepe, jake, zdrave ljubice kakove i trebamo.

Kratke upute za uzgoj povrća.

Ove su kratke upute namijenjene našim cijenjenim čitaocima početnicima, čiju nestrpljivost potpuno razumijemo, kraj svega ćemo toga, o uzgoju svakog pojedinog povrća, raspravljati opširnije u posebnim člancima. Ur.

Bob sije se u klijalište u januaru (siječnju), isadjuje se mjesec dana kasnije na gredu. Od konca februara do aprila (veljače do travnja) sije se na polje u dobru zemlju.

Razmak redova 30—40 cm, sjemena 15 cm.

Buča (bundeva, misirača) sije se u maju (svibnju) na polje. Iskopaju se jame duboke koja pol metra, široke 1 i pol metra, u nje se baci gnoja (dubra) koji se pokrije 20 cm. debelom naslagom dobre zemlje. U svaku se jamu posiju 3 sjemena.

Celer treba bogatu zemlju, dobro gnojenu (dubrenu), bolje svježu, pače vlažnu, nego suhu. Sije se u februaru-martu (veljači-ožujku) u klijalište rasadi se što prije u klijalištu a isadi se na polje koncem aprila ili u maju (travanj-svibanj).

Cikla sije se od travnja do juna (travnja do lipnja) izravno na gredu u razmacima od 25 cm., zemlja valja da je dobro obradena, ognojena još prošle zime i lijepo izravnana. Ljeti zalijevati.

Cvletača (karfiol) sije se od januara (siječnja) u klijalište, rasaduje u klijalištu, a isaduje u aprilu na grede u razmacima od 60—100 cm. Uspijeva samo u najboljoj, bogatoj zemlji stare kulture.

Češnjak isadjuju se skriške lukovice u razmacima od 20 cm. u lahkoj zemlji u novembru (studenom) u teškoj bolje u februaru (veljači).

Dinja (vida današnji članak).

Endivija (Escariol) sije se od juna do augusta (lipnja do kolovoza) na uzgojnu gredu, izsadi se na polje kad ima 7 do 8 listova. Razmak 25 cm. Kad doraste pokrije se loncima ili nagrne muljem, da postane bijela i nježna.

Grah (pasulj) sije se od konca aprila (travnja na polje, visoko rastući se nakoli, niski to ne treba. Ne podnaša svježeg gnoja. Ognojen superfosfatom rodi bolje.

Grašak sije se po pet zrna u jamice udaljene 30—40 cm. Visoki dobiva granje, da se popne viticama.

Sije se od februara (veljače) u hladnijim vlažnijim predjelima sve do juna). Netrpi nipošto gnojena tla, jer inače poraste visoko a ne rodi

Jagoda (vidi današnji članak).

Jagur (vidi članak u 3. broju).

Kelj 1. Sije se koncem augusta (kolovoza) do septembra (rujna) na uzgojnu gredu, rasadi se kad ima 2—3 lista na razmak od 10 cm. isadi se u novembru (studenom) u razmak od pol metra. Prirod u aprilu do juna.

2. Sije se u februaru-martu (veljači-ožujku u klijališta, rasadi se kao pod 1. kad ima 4 lista i sadi se kao pod 1. Prirod u junu, julu (lipnju, srpnju).

3. Sije se od aprila do juna (travnja do lipnja) na uzgojnu gredu, rasadi kao pod 1. i isadi kao pod 2. Prirod od jula (srpnja) do zime.

Koleraba (vidi današnji broj).

Kiselica. Sije se od proljeća do jeseni na dobru zemlju omaške, pa se čupanjem razrijedi na 10—20 cm (prama vrsti).

Krastavci uzgajaju se u glavnom isto kao i dinje (vidi ove), tek ne trebaju toliko topline, ni nikakva zastiranja staklom, pa su zgodniji za uzgoj na polju.

Kod sitnih se vrsti (Cornichons) ubiru kad imadu duljinu prsta.

Krumpir (v. članke u 1. i 2. broju).

Luk. Rani se luk sije u augustu, septembru (kolovozu, rujnu) na uzgojnu gredu, rasadjuje se u oktobru (listopadu) na polje u razmak od 15—25 cm (prema vrsti) pa ostaje preko zime na polju

Luk br. 24. Zrno d. d.

Matovilac sije se u septembru-oktobru (rujnu-listopadu) omaške, na prazne grede.

Mrkva sije se već u januaru-februaru (siječnju-veljači) na dobro pripredjene grede, kojim zemlja nije friško gnojena.

Paprika je biljka koja zahtjeva mnogo topline, sije se u februaru (veljači) u sandučiće, lončiće u stakleniku ili u toplo klijalište, gdje se i rasadjuje, isadi se koncem aprila (travnja), u hladnijim predjelima iza 15. maja (svibnja).

Pastrnjak kao mrkva.

Patlidžan kao rajčica.

Peršin kao mrkva.

Porjak, poriluk, sije se u februaru (veljači) na klijalište ili do maja (svibnja) na uzgojnu gredu) isadjuje se u maju-junu (svibnju-lipnju) na mjesto u redove udaljene 45 cm. biljka od biljke 20 cm. U rastu nagrnja se postepeno zemljom do prvog lišća, da mu bučne batve, što dulje bijelo.

Povrtnica vidi br. 2. U. V.

Pupača, Prokola, Sprossenkohl Choux de Bruxelles.

Sije se od marta do konca maja (ožujka do svibnja) na uzgojnu gredu, presadi se na mjesto mjesec dana iza sjetve u razmacima od 50—80 cm. (prema vrsti).

Zemlja ne smije biti ni svježe ni preobilno gnojena

Rajčice siju se 5. marta (ožujka) u toplo klijalište, rasadjuju se 4 puta i to 1. puta 20. marta (ožujka) 2. puta 1. aprila (travnja), 3. puta 13. aprila (travnja), 4. puta 27. aprila (travnja) sve u klijališta. Isade se 16. maja na polje u razmacima od 1 metra na sve strane. Vole dobru staru, laganu zemlju. Veže se o kolac likom.

Regvart (radič) sije se u ožujku na uzgojnu gredu, presadi se što ranije na odredjeno mjesto. Zagrta ga se muljem kao endiviju.

Salata sije se: 1. u martu (ožujku), na uzgojnu gredu, pa se isadi na mjesto kad je 2 cm. visoka.

2. U aprilu (travnju) do početka juna (lipnja) ostalo kao pod 1.

3. Iza 15 augusta (kolovoza), kad ima 5 do 6 listova — zasadi se na dobro sunčano mjesto. Zimi se zaštiti otpacima slame ili suhim lišćem.

Zemlja valja da je dobra i vlažna, samo u takvoj raste salata brzo i ostaje nježna.

Šparga sije se u februaru (veljači) martu (ožujku) te u augustu-septembru (kolovozu-rujnu) izravno na vrlo dobro gnojeno zemljište.

Špinat novozelandski vidi br. 1. U. V.

Vlašac (Schnittlauch) rasaduje se grmićima ili sije gusto izravno na mjesto u martu-aprilu (ožujku-travnju).

Zelje kultura kao kelj.

Ovo su tek kratki naputci, koji daju početniku, tek neki pregled i oslon, to ćemo cijelo gradivo obraditi opširno u posebnim člancima, kako smo to djelomično već i učinili.

Uzgoj dinja izvan klijališta.

piše Vatroslav Schwabe, nadvrtlar, Našice.

Dinje se sade obično u klijalištu. Klijališta ne ima redovito, privatni vrtlar, osobito onaj, koji ima vrt samo za svoje kućne potrebe, a trgovačkom vrtlaru ne dostaje često puta u klijalištu mjesta za taj uzgoj.

Pa ipak ne trebaju obojica, da napuste uzgoj dinja, jer je on dobro moguć i bez klijališta. Mnogo sam puta čuo privatnike, gdje se tuže, da im dinje dozrijevaju kasno ili nikako, i traže tome uzrok.

Uzrok je u prvom redu kasna sjetva, pa kadkada i hladno kišovito ljeto.

Drugi je uzrok, da mnogi puste dinju da se razvija po volji, mjesto da je prirezuju kako valja.

Prirezivanjem prisili se dinja na ranu cvatnju i dazrijevanje, nerezana tjera duge mlazove, a ne rodi ili, rodi kasno i loše.

Početkom travnja odaberemo u vrtu mjesto na koje čitav dan dopiru sunčani traci.

Na tom mjestu iskopamo jame široke, duge i duboke po 40 cm, a jedan od druge metar i pol.

Od izvadjenje dobre zemlje pomiješamo tri četvrtine sa jednom četvrtinom dobro strulog gnoja i nešto pijeska (mulja, pržine), pa tom pomiješanom zemljom ispunimo opet jamu do razine.

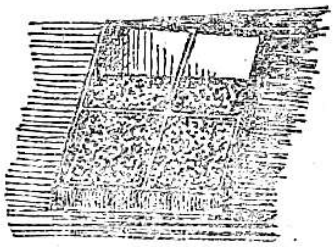

Nad te jame metnemo sandučiće (bez dna), istog razmjera, kojeg je i samo jama (40X40 cm) a visoke 30 cm i nabacamo još 20 cm. visoko zemlje u njih. Ovi sandučići valja da su prama jugu nešto nagnuti, da sunčani traci laglje i nesmetano u njih dopiru. Na gornji dio sandučića urežemo u križ tanke letvice, na ove letvice položimo komade stakla, da otvor bude zatvoren, kad je to učinjeno mogu se dinje odmah posijati.

Dinje se siju na stoti dan u godini, to je 10. april (travanj).

U svaki sandučić sijemo 7 do 8 zrna.

Ja običajem 14 dana prije u cvijetne lončiće sijati u stakleniku ili klijalištu, time dobivam 14 dana raniji prirod.

Privatnici koji ne raspolažu staklenikom ni klilom, mogu si pomoći tako, da iz ledine izrežu kocke, od 8 X 8 cm. i 8 cm. debele, travu iz nje iščupaju, izdubu u nju jamicu duboku 6 cm., u tu udubinu metnu zemlje i u nju posiju 5 do 6 zrna.

Ove se kocke smjeste na prozor u kuhinji, gdje je uvijek toplo.

Kad su dinje nikle isade se odmah, zajedno sa kockom, u priredjenu zemlju.

Kad su dinje posadjene zaliju se malo mlakom vodom, jer dinje ne podnašaju hladne vode.

Daljnje se zalijevanje obavlja kad je zemlja suha, najbolje je polijevati oko 2 do 3 sata po podne, a ljeti na večer.

Dinje vole toplinu i sunce, stoga ne skidamo stakla čitav mjesec april (travanj), ako bi bilo, od sunca, pod staklom pretoplo, podigne se jedno staklo 2 do 3 cm. visoko, da suvišna potlina izadje, ali poslije podne, oko 2 do 3 sata, valja staklo opet spustiti, da ostane u sanducima dosta topline preko noći. U večer pokriju se stakla pletenom slamom, krpama ili vrečama, da nam to klijalište odviše ne ohladi.

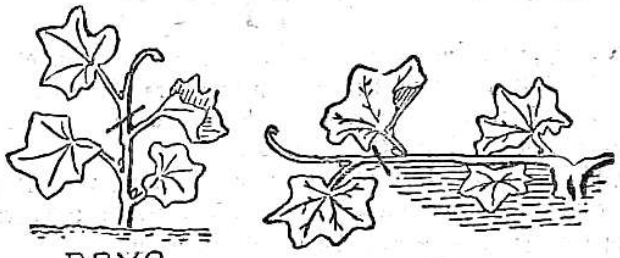

PRVO REZANJE DRUGO REZANJE

Početkom maja (svibnja) kad smo sigurni, da mraza više biti neće, skinemo sandučiće i stakla, pa uzvisimo zemlju oko dinja u obliku zdjele, da nam, kod zalijevanja, voda ne odcuri.

Jedan od najvažnijih poslova, za dobar uspjeh uzgoja dinja, je rezanje mlazova.

Za pet tjedana (sedmica), a moguće i prije, narasle su dinje na četiri lista, sada valja prvi puta prirezati, broji se od korijena gore 1 — 2 — 3 iza trećeg se lista odreže vršak oštrim nožem.

Uslijed tog reza istjerat će, iza svakog ostavljenog lista ostalo oko, pa ćemo dobiti 3 nova mlaza.

Kad ti mlazovi porastu na četiri lista, prirežemo ih opet na tri lista, pa opet dobivamo nove mlazove, koje opet režemo, kao prvi i drugi put, na tri lista. Ako smo pod svakom škrinjicom ostavili četiri biljke (toliko je dosta), a na svakoj dinji po 6 mlazova, to imamo iza trećeg rezanja 24 mlaza.

Iza trećeg ćemo rezanja opaziti, da se već pokazuju plodovi veliki kao orah.

Pod svaki ćemo plod metnuti komad crijepa (dašćice ne valjaju, jer trunu).

Kod toga posla ne valja ploda okrenuti, jer će nam ga inače sunce upaliti i osušiti.

Tijekom ljeta potjeraju dinje daljnje mlazove, te valja odrezati, da bude pritok sokova plodu što izdašniji.

Ranije vrsti, ovako uzgajanih dinja, dozrijevaju već koncem jula (srpnja) početkom augusta (kolovoza), a kasnije sredinom augusta (kolovoza), pa im prirod traje do 15 do 20 septembra (rujna).

Ja sadim obično ove vrsti: Carmeliter rana, Prescott de Paris, Turkestan i Cantaloup parisien.

Ananas dinje nisu za naše podneblje, raspucaju kad dozriju, a plod im ne ima fina ukusa.

Mnogi pitaju kad je dinja zrela?

Kad dinja oko drška, na kom visi, napukne, znamo, da će za 2 do 3 dana dozrijeti, tada je valja odrezati, spremiti je još na 2 do 3 dana u zračan podruu ili izbu, da prizrije i da bude skroz mekana.

Vrtlari uzgajaju dinje i u klilu i vani na podlozi toploga gnoja, ali si uzgajaju dinje u lončićima, da ih kao velike izsade van.

Tekući gnoj.

Tekući je gnoj u vrtlarstvu od neprocjenive vrijednosti. Mi ćemo ga u svojim uputama više puta tijekom godine spominjati.

Stoga dajemo već sada, kad je najpovoljnije vrijeme za njegovu pripremu, našim čitateljima uputu, kako ga valja praviti.

U kakvu staru bačvu, koaja je dobro isprana i izlužena, da nesadrži škodljivih tvari (petroleja, katra itd.), nabacamo do polovice govedjeg gnoja, koje četiri litre sadje (rusa), 2 litre pepela od drva, ako imamo kokošinjac ili golubinjak poberemo i ondje izmetine, pa ih nabacamo u tu bačvu i dopunimo do vrha vodom. Ostavimo koji dan, promiješano polagano kolcem, pa opet pustimo mirovati, za koja dva tjedna (sedmice) izbacimo vilama (rogljama) slamu i ine otpadke koji se digoše na površinu, promiješamo opet dobro do dna, pa to ponavljamo češće kroz 4 do 6 nedjelja. U te vrijeme prokipi (provrije) taj gnoj i rastopi što je vrijedna u dodanim tvarima.

Od tog gnoja uzimljemo, kod uporabe, 1 litru na 20 litara vode.

Rabimo li ga za cvijeće i voćke izvrsno je dodamo li mu, kod pripreme, koji kg. superfovata.

Uzgojna greda.

(pépiniére, Saatbeet).

Tko si želi u vlastitom vrtu uzgajati potrebne sadjenice, a neima klijališta, uredjuje si uzgojne grede.

Najbolji je položaj uzgojnih greda, ako leže tako, da su sa sjeverne strane zaštićene zidom, a prama jugu, istoku i zapadu otvorene.

Za slaganje uzgojnih greda uzimljemo najbolju zemlju, koju u vrtu imamo.

Zemlja treba da je sipka, ne smije nikako, da sadrži neistitrulih sastojina (svježa gnoja), a valja joj dodati dobar dio pijeska (mulja, pržine).

Te grede uz zid ne smiju biti preširoke, već takove, da lahko rukom dosižemo do svakog kraja.

Uredjenje uzgojne grede, vrlo je jednostavno.

U duljini u kojoj je želimo imati, iskopamo, lopatu duboko, jamu ravnih stranica, široku 80—100 cm. ispunimo je dobrom zemljom, nagazimo malo i dodamo još toliko zemlje, da cijela greda bude za debljinu cigle (opeke) viša od razine susjedne zemlje i uzgojna je greda gotova.

Zaokružimo li te grede starim daskama, tako da ih možemo noću prekriti poklopcima starih škrinja (sanduka) ili bilo čime, što nam je kod ruke, stvorili smo si, brzo i jeftino napravu, u kojoj možemo lahko odgajati potrebne nam sadjenice i osjetljivijeg povrća i cvijeća.

Keleraba.

Keleraba uspijeva na svakom zemljištu dobro, ako je dobro starim gnojem ognojeno.

Za sami potrošak sije se keleraba početkom marta u klijalište. Polovicom aprila imat ćemo već čvrste sadjenice, koje možemo kod povoljna vremena isaditi na polje. Isadjuje se na sunčan položaj 6 redova na gredu od 120 cm. širine, u razmacima od 20 cm. Zalijeva se i okapa marljivo motičicom. Čim je gušica porasla do veličine male jabuke reže se, ostale će se tim brže i bolje razvijati

Za taj prvi uzgoj valjaju samo rane vrsti, kratka lišća.

Za ljetni se potrošak sije keleraba u aprilu na uzgojnu gredu (vidi članak u današnjem broju) rasadjuje se u svibnju na dobro priredjene grede u 4 reda i razmakom od 35 cm.

Za taj se drugi uzgoj uzimlju orijaške vrsti.

Koncem jula do polovice augusta (kolovoza) sije se keleraba treći put, za jesenski potrošak, opet na uzgojnu gredu, tek ju sada valja obilno zalijevati, jer je obično sušno doba.

Rasadjuje se koncem augusta na grede kao i kod ljetnoga uzgoja.

Ta keleraba za jesenski potrošak doraste u oktobru — novembru (listopadu i studenom), kad se je najviše traži.

Za taj jesenski uzgoj upotrebljuju se opet rane vrsti, kratka lišća.

Za zimu može se ta jesenska keleraba u jame utrapiti, gdje ostaje dobra, dočim ondje ljetnja postaje rubena.

Rane su dobre vrsti kelerabe Bečka rana bijela »Extra« i Engleska rana bijela od kasnih vrsti dobra je Goliat bijela ili modra.

Naj bolja je vrst kelerabe praška »Dvorskyeva« bijela, koja ima malo lističa na tankoj peteljci i ne postaje nikad rubena. Ona je nedostiživa za uzgoj u klijalištu, rani i jesenski uzgoj na polju.

Tek jednu veliku pogrješku ima ta kaleraba. 10 grama je stoji 38 dinara.

Borba.

PUŽEVI.

U proljetnoj vlagi pojaviše nam se već u vrtu opet nemili gosti, goli vrtni puževi.

Tiho, nevidljivo, u noćnoj tami obavljaju oni svoje gozbe po našem vrtu. Nježne biljke, tek niknule klice, najmilija su im hrana, a tek imadu žalibože zdravo razvit, pa nam kroz noć pobrste naše najskupocijenije, najmilije usjeve, kao da ih ni bilo nije.

Tek u jutro gledamo žalosno prazne grede, i nalazimo gdje gdje po kojeg zločinca pod kojom grudicom zemlje, koji nije, presit, dospio da se dovuče do obližnjeg grma.

Kušala su se i predlagala sva moguća i ne moguća sredstva borbe s tim štetnikom.

Traženje noću, svetiljkom u ruci, napustit će doskora svatko, tko to pokuša.

Posipavanje greda superfosfatom, kalijem čilenskom salitrom pa živim vapnom, nisu loša sredstva, ali ih noćna vlaga i kiša brzo maknu.

Originalno, a čini se najbolje sredstvo, pronašao je neki Bavarac.

On je niske glinene zdjelice, koje stavljamo u sobi i stakleniku pod lonac, utisnuo u zemlju do ruba i ulio u njih prst visoko piva.

Čini se da puževi ne mare za antialkoholistički pokret, vole pivo nada sve, dopuzaju do tih zdjelica pa se u njima i udave.

U samo dvije zdjelice našao je taj Bavarac 470 komada utopljenih puževa.

Ja sam to sredstvo prokušao.

Sjeverni dio vrta zarubljen mi je s jedne strane Mahorien (Berberis aquifoin), s druge šimširom (Buxus sempervirens), u tom su grmlju imali puževi, kroz godine, najidealnije uvjete svog opstanka, dok nisam, na njihovu nesreću, u nekom bečkom dnevniku pročitao kratku noticu spomenutog Bavarca.

Pokušao sam. Uspjeh je bio ne očekivan. Zdjelice su bile prepune pužića, a medju njima se isticaše dva velika šumska balavca, za koje nisam ni slutio, da su gosti mog vrta! Sve mrtvo — žrtve alkohola.

Vrtna jagoda.

Uzgoj vrtne jagode ne zadaje toliko truda, koliko koristi nosi. Privatnom vrtlaru daje slasno i vrlo zdravo voće, a vrtlaru trgovcu lijepu dobit.

Uzgoj je vrtne jagode moguć na svakom tlu, ali joj osobito prija teže ilovasto tlo, koje sadrži vapna (dakle osobito laporno).

Kod nasada jagode valja napose uvažiti, da ona ostaje više godina na istom mjestu; pa da se kroz to vrijeme tlo ne može duboko ni izdašno obradjivati, a drač (korov), osobito pirika, imade uslijed toga najbolje zgode, da se nesmetano i gusto razvije. Da to preprječimo, a da i jagodi kroz te godine pružimo što povoljnije uvjete razvitka, valja nam zemlju, koju smo odredili za nasad jagoda, valjano prirediti.

Zemljište, koje smo odredili za jagodnjak, valja bar dvije lopate duboko prekrenuti (rigolati), dodati joj obilno starog, već posve trulog konjskog gnoja (djubra), promiješav ga dobro sa gornjim slojem zemlje, i ako je vrijeme sušno, obilno zaliti vodom.

Kad je zemljište dobro izravnano i ozubljano počinjemo sadnjom.

Za prvi nasad moramo se pobrinuti, da si nabavimo, iz dobra i pouzdana vrela, rasadnice, koje su dobro uzgojene i potiču od dobrih vrsti.

Vrtnih jagoda imade već preko 3.000 vrsti, pa je i starom vrtlaru muka medju tim obiljem izabrati najbolje.

Po mnijenju svih stručnjaka, koji su nam poznati, još uvijek zapre na stara dobra »Laxton Noble« u tom izboru prvo mjesto.

Ona je najranija, vrlo otporna, ima velik, tamnocrven plod, izvrsna je teka, a uspijeva i na pjeskulji (pržini) i na lahkoj crnici izvrsno, gdje druge vrsti slabo ili nikako ne prolaze.

Time ne kažemo, da ne ima drugih izvrsnih vrsti, već upozorujemo samo početnika, na ovu vanredno dobru, koja se svakom tlu prilagodjuje i pod svakim podnebljem uspijeva.

(O vrsti na reči ćemo još koju kasnije).

Nasad se obavlja tako:

Gredu, od 120 cm. širine razdijelimo, pomoću uzice (špage), u tri jednaka dijela od 40 cm širine i povučemo, pomoću motičice, uzduž grede, u tim razmacima, ravne crte.

Na tim crtama iskopamo motičicom zdjelice (jamice) opet 40 cm. jednu od druge udaljeno.

U te zdjelice zasadimo rasadnice, zajedno sa zemljom, koja im se korijenja drži (ili ako smo ih primili u mahovini, rasprostremo im uredno korijen), zalijemo ih dobro i okružimo starim strujim gnojem.

Nasad je time dovršen, tek treba da ga marljivo plijevimo (čistimo od korova) i za suše zalijevamo.

Pitanje je sada, kad se taj nasad obavlja.

Jedni lome kopije za nasad u mjesecu augustu, drugi za onaj u martu—aprilu.

Da budemo pravedni moramo reći, jedan i drugi ima svojih dobrih i loših strana.

Proljetni nasad oduzimlje nam kroz cijelo ljeto površinu, koju je zapremio, bez koristi, jer nam tek slijedećeg proljeća donaša plod, ali taj je onda tim izdašniji i krepčl.

Nasad u augustu zapremi nam mjesto, tek onda kad ga već tako nužno ne trebamo, pa nam ipak već slijedećeg proljeća donosi plod, tek nešto slabiji od proljetnog nasada, ali je u drugoj godini isto krepak, kao i onaj prvi.

Na skupom je vrtlarskom zemljištu svaki čas dragocjen, za to ima sadnja u augustu više pristaša i opravdanja od one proljetne.

Njega jagodnjaka sastoji u marljivom plijevljenju, obilnom zalijevanju za vrijeme suše (jagoda voli mnogo vode), a napose za cvatnje, i obilnoj gnojitbi (djubrenju), koju obavljamo u rano proljeće prvi puta, odmah iza berbe drugi puta, a pod kasnu jesen treći puta.

Za gnojitbu je najbolji posve truli konjski gnoj (djubar), komu je izvrsno primiješati nešto superfosfata.

Najglavniji je posao u jadognjaku rezanje vriježi.

Vrtna naime jagoda tjera obilno vriježi (Ausläufer), te vriježi, kad dosegnu zemlju, istjeraju korijenje i protjeraju lišće, pa nam za godinu dana ispune sav prostor, koji smo ostavili izmedju pojedinih busena kod nasada, gnojenje, plijevljenje i okopavanje, bilo bi nam time onemogućeno, a posljedica bi bila sitan i nevaljani plod.

S tih razloga valja bar tri puta godišnje vriježi odrezati, otrgavanje ne valja, jer možemo lahko biljku oštetiti.

To je rezanje osobito važno prije cvatnje, jer sav sok, koji bi biljka utrošila za razvitak vriježi, pritiče plodu.

Težak plod vrtne jagode ne može tanka svrž na kojoj raste nositi, on legne na zemlju, zemlja se na nj kad dozori, prilijepi, učini ga neuglednim i za jelo nevaljanim.

Razastremo li medju jagodama nešto kratkih otpadaka slame, nešto pilovine ili pljeve, ostati će nam jagode čiste i ukusne. (Svršit će se.)

Vrtlarski kalendar

APRIL (travanj).

April bio je u našim krajevima posljednjih godina lijep i topao mjesec, dali će i ljetos takodjer biti to nezna nitko.

Za svaki slučaj treba da smo pripravni.

Nenadana nam bura (sjeveroistočnjak) može donijeti još snijega i poledice, te uništiti preko noći najljepše naše nade.

Sture i daske ne valja stoga još uvijek spremiti, već ih valja držati pripremne, da njima u slučaju nužde zaštitimo što možemo.

Svakako se u takovom slučaju moramo brinuti, da spasimo bar ono što je, kojom srećom još u klijalištu.

Zalijevati i orošivati ne treba još u aprilu bilja, jer je zemlja još mokra i hladna.

Tekuće gnojivo, koje ljeti mnogo trebamo valja sada pripremati (vidi posebni članak u ovom broju).

Voćke valja pregledavati, rane na stablu omazati tekućim voskom. Kvrge, koje su nastale na jabuci od krvava ušenca, treba pomoću kistića (pinsela) namazati voćarskim karbolineumom (Dendrinom. Kad su voćke u cvijetu ne valja ih nikako zaprašivati ni oštrcavati, jer bi time nanijeli prirodu više štete nego koristi.

U klijalištu sije se još patlidžan u lonce, krastavci (sitni pariški cornichons) buče, rani niski grah (pasulj), dinje u lonce. Klijališta se marljivo zrače i zalijevaju, jer travanjsko sunce može pod staklom sve da ofuri.

Na uzgojnu gredu i na polje sije se cikla, mrkva, zelje rano, rani kelj, pupača, luk, vlašac, špinat, bob, ljetna salata, kiselica, pastrnjak, peršin, regvart, porjak, grašak, timijan.

U cvjetnjaku se isadjuju gladiole, Dahlie, Anemone, Ljiljani, Montbretije. Ranunculus čim su topliji dani.

U klijalištu i stakleniku je sada u kulturi: Ageratum, Balsamina, Catna (sjeme) Celosia, Cobea, Coleus, Dahlia (sjetva), Datura, Glaxinia, Lantana, Lobelia, Mimulus, Pelargonium, Perilla, Petunia, Phlox, Pyrethrum, Reseda, Ricinus, Salvia, Zinia.

Na polju Agrostis, Aster (trajna i velika kineska), Brachysome, Bruza, Centaurea, Chrysanthemum (vrtni), Clarkia, Coreopsis, Digitalis, Godetia, Gypsophila, Ipomea, Klinčići, Lathyrus, Lavatera, Limun, Lupinus, Papaver, Perilla, Phlox, Reseda, Salpiglosis, Scabiosa, Schizanthus, Senecio, Silene, Tagetes Zinia.

Malo šale.

Kajkavski barometar.

Kad kokot zapopeva,
na svetištu milo
Premeni nam se vreme
il ostane kak je bilo.

Domišljati botanik.

Poznatu škrticu, vlastelina Stiskala, posjetio je profesor botanike Cvjetišić.

Iza duga i naporna hoda, po vrtu i perivoju, ljetno je sunce isušilo i jezik u ustima, navratiše se u dvorac.

Vlastelin je Stiskal navratio odmah razgovor na botaniku.

Siromah je profesor jedva odgovarao svojim suhim jezikom.

Zar ne, primjeti Stiskal, da je moj perivoj krasan. Recite mi, što vam se najbolje svidjelo.

Profesoru se zakrijesiše oči.

Sve je lijepo, reče, ali onaj grmić, u lijevom kutu, kraj zida, najljepši je.

Zar ona viseća srdašca? začudi se vlastelin.

Da, da, baš ona. Botaničko im je ime Dielytra spectabilis, odgovori polagano, naglasujući svaku slovku Dije-litra špek-tabilis, naš profesor.

Stiskalu je na časak nešto zapelo u grlu, ali za daljnjih je pet časaka ipak bila litra na stolu.

Pitanja i odgovori.

1. Imam biljku (. zv. Juden Kirsche, neznam kako se inače zove, tražio sam po knjigama nu ne nadjoh. . . . mladice na toj biljci napadnute su od ušenca. Probao sam mlakom sapunjačom štrcati no uzalud, što da činim.

2. Gdje bi mogao, da si nabavim biljku Clivia Miniata.

Š. Š.

Odgovor: 1. Upitna biljka zove se Physalis francheti ili Alkekengi, ušenca ćete se riješiti najbolje i najbrže uporabom »Venetana«, koga dobijete kod tvrtke »Orbis d. d. Paromlinska cesta 2. (Vidi oglas u 2. broju Ur. V.) 2. Najljepše Clivije dobit ćete kod tvrtke G. Bornemann, Blankenburg am Harz, Njemačka. Ur.

»Uzorni Vrtlar«

Izlazi, predbježno, mjesečno jedanputa.

Strukovne upite, dopise kao što i

Suradnju za list molimo odašiljati najkasnije do 20 svakog mjeseca na glavnog urednika Jaroslava Katkiča, Zagreb, Cvijetna cesta 4 (telef. 15—87). Rukopisi se osim nekih traženih iznimaka ne vraćaju.

Prodaja lista u Zagrebu je u Ilici broj 2. (papirnica Weis i u Ilici broj 57, Datler).

Pretplata se prima samo za 6 mjeseci ili čitavu godinu, te stoji (godišnje) K 96.— (Din. 24.—).

Broj našeg čekovnog računa jest 34.654.

Upravne poslove vodi Vladimir Horvat, Zagreb, Štrosmajerova ulica 6, kamo se šalje novac i sve što se tiče pretplate, oglasa i prodaje. (Telefonski upiti na broj 11—60).

Glavni i odgovorni urednik: **Jaroslav Katkić.**
Vlasnik i izdavač: **Vladimir Horvat.**
Tisak »Jugoslovenske štampe d. d.« u Zagrebu.

CIJENIK OGLASA

Mali oglasnik do 20 riječi 20 kruna (5 Din/, svakih daljnjih 5 riječi 8 K (2 Din) više. — **Oglasi sa debelim naslovom** (širina jednog stupca): — za prostor u visini od 3 cm. 60 kruna (15 Din), za svakih daljnjih 1½ cm. 30 K (Din 7.50) više. Kod dvostupačne širine itd., razmjerno prema tome. **Veliki oglasi:** cijela stranica K 2000 (Din 500), ½ stranice K 1000 (Din 250) itd. Kod višekratnih uvrstba popust.

VRTLAR

35 godina star, oženjen, sa jednim djetetom, pouzdan; govori srpsko-hrvatski, češki i njemački, traži namještenje. Eventualne ponude na adresu Pustina Vacl. Usora, Bosna.

Vrtlara

potpuno vještog u uzgajanju cvijeća i povrća, traži vrtlarija Abel, Bjelovar. Uvjeti: stan, hrana, pranje rublja i 400 Din mjesečno.

VRTLARSKOG

naučnika tražim dobrog i zdravog, koji imade volju za izobrazbu vrtlarstva, cvijeća i povrća. Upiti na »Uzorni Vrtlar«, Zagreb, Strossmayerova ulica 6.

PLEMENITIH VOĆAKA

jabuka, krušaka, trešanja, višanja, šljiva i breskava, visokih i polustablatih niskih za čučavce i piramide, palmete i kordona kao i Uobilka, Ruže niske i visoke preko 100 najboljih vrsta, kalamljenih jorgovana, presada cvijeća, konifera, buxusa piram. i dr. ima na prodaju »Vrt« Džamonja i dr., Maribor.

VRT U KARLOVCU

daje se odmah u zakup. Pobliže u sitničarici R. Pišmaht, Karlovac, Banija 10b

Vrtlara

vještog, neoženjenog, koji bi imao uvesti vrtlarstvo od nova, traži Adam Laibing, Kloštar Podravski.

VRTLAR
bez djece sa višegodišnjom praksom, traži se za stalno namještenje izvan Zagreba. Adresa u upravi »Uzornog Vrtlara«.

ŠPAN ILI VRTLAR
oženjen, koji se razumije u gospodarstvo, traži se za posjed (40 rali) u Sloveniji. — Ponude na upravu »Uzornog Vrtlara«.

BODLIKAVA ŽICA
nepocinčana á Din. 2·—
pocinčana á Din. 6·—
po kilogramu, franko kolodvor Vrhnika, razašilje pouzećem
Ed. Pišler, Vrhnika,
Slovenija

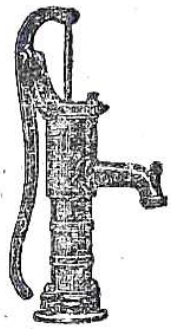

Pumpe
za vrtove i gospodarstva
postavlja i razašilje kao i sav potrebiti materijal
Josip Strzalkovsky
Petriniska 37. - Zagreb - Petriniska 37.

Krasan posjed
kraj Maribora
pol sata od postaje Slivnica, velik 9 1/4 rali; 2 rali prvorazrednog vinograda na divnom položaju, 3 zgrade, jaka preša, lijepa klijet s posudjem, voćnjak, livada, polje, šuma itd. prodaje se uz cijenu od
500.000 Dinara.
Pobliže informacije daje ozbiljnim kupcima gospodja Marija Koprivnikova, Maribor, Badleva cesta 15.

Sjemenje
gospodarsko i povrtno najbolje vrsti djeteline, trave za vrtove i livade, karfiol, zelje, keli, mrkva, cikla, peršun, rajčice, paprika špinat, ločika ljetna i zimska, endivija salata, povrtnica, luk, krastavci, dinje, grašak, pasulj te veliki izbor cvijetnog sjemenja.
Veliki ilustrovani cijenik šaljem na zahtjev badava i franko
B. TEPLY
specijalna trgovina sjemenjem
Zagreb, Jelačićev trg 6.

PAPRAD
za bouquete, vijence i dekoracije
5 kg. poštanski omot aspidium acul. cca 800 komada Din. 35·—. Poštarina i pakovanje franco, odašilje
Edvard Pišler, Vrhnika,
Slovenija

Sjetva u travnju!!!
Tko još nema sve uređeno u povrteljnjaku i cvijetnjaku, neka se sada požuri, da ne zakasni u cvijetnjaku posijati: Mak, Ritteršporn, Calliopsis, Gypsophylu, Bartonia Esshscholtzi, Limun i drugo. U **povrteljnjaku** neka posije još karfiol, zelje, kelj, korabu, „Sprossenkohl", salate, artičoke, ciklu, graške razne vrsti, a koncem mjeseca aprila pasulje. Odmah na gredice valja posijati mrkvu, svibanjsku repu, peršin, povrtnicu, mjesečarku te ljetnu rotkvu. Zadnje je vrijeme za sadjenje šparge i jagode. Sve gore navedeno siemenje u najboljoj kakvoći sa garantiranom čistoćom i kliiavošću kao i rasada živih biliaka, dobivaju se kod tt.

„Zrno" d. d. zavod za racionalno sjemenarstvo u Zagrebu
Preradovićeva 20. (Telefon 17-74, Brzojavke: Zrno Zagreb)
Tko još nije primio veliki ilustrovani cjenik „Zrna" poslat će mu se na zahtjev odmah badava i franko.